

Nr 51.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående överlåtelse på Östersunds stad av den Kungl. Maj:t och kronan tillkommande rätten till högre allmänna läroverkets i Östersund byggnader; given Stockholms slott den 24 januari 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Cl. Lindskog.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24 januari 1930.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Departementschefen, statsrådet Lindskog anför:

Jag anhåller att få för Kungl. Maj:t anmäla frågan om överlåtelse på Östersunds stad av äganderätten till högre allmänna läroverkets i nämnda stad byggnader.

I avseende å stadens byggnadsskyldighet beträffande läroverket ber jag att få erinra om följande:

I skrivelse den 2 juni 1927, nr 262, anmälde riksdagen, bland annat, att riksdagen beslutat, att det högre allmänna läroverket i en var av vissa angivna städer, däribland Östersund, skulle ombildas till högre samläroverk,

Överlåtelse på Östersunds stad av äganderätten till därvarande högre allmänna läroverks byggnader.

under villkor att vederbörande kommun åtog sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler ävensom bostad eller hyresersättning åt rektor.

Enligt cirkulär den 18 juni 1927 anbefalldes Kungl. Maj:t vederbörande länsstyrelser att från stadsfullmäktige i en var av ifrågavarande städer inhämta och till Kungl. Maj:t överlämna yttranden, huruvida vederbörande kommun åtog sig de av riksdagen föreskrivna villkoren för ombildning av de högre allmänna läroverken i samma städer till högre samläroverk. Tillika fastställde Kungl. Maj:t — under förutsättning att vederbörande kommuner i de fall, som i riksdagens omförmälda skrivelse angivits, åtog sig där omnämnda förpliktelser — plan för organisationen av de allmänna läroverken. Enligt denna plan skulle högre allmänna läroverket i Östersund ombildas till högre samläroverk.

Enligt cirkulär den 22 december 1927 meddelade Kungl. Maj:t — under nyss angivna förutsättning — bestämmelser angående genomförande av den nya organisationen av de allmänna läroverken.

Med skrivelse den 28 juni 1928 överlämnade sedermera länsstyrelsen i Östersund till Kungl. Maj:t utdrag av stadsfullmäktiges protokoll den 19 juni 1928, utvisande att stadsfullmäktige förklarade sig villiga att ikläda sig de i nådiga cirkuläret den 18 juni 1927 omförmälda villkoren för ombildning av högre allmänna läroverket till högre samläroverk, under uttalande av den förhoppningen, att Östersunds stad måtte tillerkännas äganderätten till läroverkstomterna med de därå uppförda byggnaderna.

Kungl. Maj:t förklarade härefter den 4 augusti 1928 stadsfullmäktiges beslut den 19 juni 1928 innefatta sådant åtagande, som enligt cirkuläret den 18 juni 1927 utgjorde villkor för ombildning av högre allmänna läroverket till högre samläroverk.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse den 17 november 1928 hava nu stadsfullmäktige under hänvisning till sitt nyssberörda åtagande hemställt, att staden måtte erhålla äganderätt till såväl de tomter, varå högre allmänna läroverkets i Östersund byggnader äro uppförda, som själva byggnaderna.

Över denna framställning hava yttranden avgivits av vederbörande rektor samt den 31 december 1928 av skolöverstyrelsen, den 16 januari 1929 av domkapitlet i Härnösand, den 7 maj 1929 av kammarkollegiet, som hört sitt första arkivkontor, och den 31 juli 1929 av justitiekanslersämbetet.

Av den i ärendet förebragta utredningen framgår, att de i stadsfullmäktiges skrivelse åsyftade tomterna blivit enligt beslut av stadsfullmäktige den 8 oktober 1895 kostnadsfritt upplättna åt högre allmänna läroverket i Östersund till plats för lärohus och gymnastikinrättningar samt för lärjungarnas lekar m. m., men att staden icke synes hava till kronan eller läroverket överlåtit sin äganderätt till ifrågavarande område. Stadsfullmäktiges framställning i vad den avser de tomter, varå läroverksbyggnaderna äro uppförda, torde därför ej böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Vidkommande åter själva byggnaderna har visserligen staden till huvudsaklig del bekostat dessas uppförande och underhåll, men då bidrag härtill i viss utsträckning lämnats även från det allmänna sidan, torde staden icke utan vidare kunna anses som ägare till byggnaderna.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att av läroverkets nuvarande byggnader själva huvudbyggnaden blev färdig år 1897. Kostnaderna för densamma och tomtens planering m. m. uppgingo till kr. 100,496: 26

Dessa utgifter bestredos med:

gåva av Östersunds stad	kr. 10,000: —
» » Jämtlands läns landsting	» 10,000: —
» » » » sparbank	» 10,000: —
» » grosshandlaren N. O. Näs	» 4,357: 22
» » » E. O. Sundin	» 1,500: —
» » Skönviks bolag	» 3,000: —
» » Wifsta Warfs bolag	» 1,000: —
» » Mons bolag	» 1,000: —
» » Sunds bolag	» 500: —
anslag ur Härnösands stifts byggnadskassa	» 3,000: —
en under årets lopp bildad gåvofond	» 9,239: 45
anslag ur Burmanska fonden	» 5,000: —
» » läroverkets ljus- och vedkassa	» 6,662: 78
på teckningslista 1897 insamlade bidrag av vänner till läroverket	» 5,559: 94
räntefritt lån av riksdagen	» 15,000: —
medel ur läroverkets byggnadsfond	» 14,676: 87

Nämnda räntefria lån beviljades av riksdagen år 1896 (se riksdagens skrivelse nr 96) och är numera till fullo guldett.

De båda flyglarna till läroverkshuset samt gymnastikbyggnaden blevo färdiga under läsåret 1905/1906. Kostnaderna för flyglarna uppgingo till omkring 73,500 kronor och för gymnastikhuset, gymnastikmaterielen oberäknad, till 21,136 kronor. Dessa kostnader bestredos till huvudsakligaste delen *dels* genom köpeskillingen, 42,000 kronor, för vissa av läroverket till staden försålda tomter med den därå uppförda s. k. gamla läroverksbyggnaden, *dels* genom ett av stadsfullmäktige den 2 december 1903 läroverket beviljat amorteringslån å 40,000 kronor, vilket lån beviljats under villkor att läroverket till staden avstode all årlig behållning av läroverkets enskilda byggnadsfond, till dess det lån, staden komme att för ändamålet i sin tur upptaga, blivit till fullo betalt så till kapital som ränta, vilken skulle beräknas lika med den ränta, staden nödgades erlägga för sitt lån. Någon avbetalning å lånet har läroverket emellertid icke gjort och ränta har icke heller erlagts på många år, vadan lånet faktiskt fått karaktären av anslag.

Till uppförande av den nya läroverksbyggnaden har staden således bidragit med *dels* berörda köpeskilling å 42,000 kronor, efter avdrag av åbyggnadens värde, *dels* direkt anslag å 10,000 kronor och *dels* lån med anslags karaktär å 40,000 kronor.

Efter läroverksbyggnadens uppförande har staden för åren 1920, 1921, 1922 och 1923 lämnat anslag för diverse underhållsarbeten med tillhoppa 14,200 kronor samt år 1927 för anordnande av värmeledning enligt varmvattensystem 27,683 kronor.

Jag övergår nu till att redogöra för de över stadsfullmäktiges framställning avgivna yttrandena i den mån dessa beröra frågan om äganderätten till de nuvarande läroverksbyggnaderna.

Rektor har efter läroverkskollegiets hörande förklarat sig icke hava något att erinra i ärendet, sedan stadsfullmäktige genom sitt beslut av den 19 juni 1928 förklarat sig utan förbehåll villiga att ikläda sig de av riksdagen uppställda villkoren för läroverkets ombildning till högre samläroverk. Dessutom funne rektor, att § 211 mom. f. i gällande läroverksstadga erbjöde en fullt betryggande garanti för att staden, om äganderätten till läroverkets nuvarande tomter och byggnader tillerkändes densamma, icke skulle kunna göra några anspråk på någon som helst dispositionsrätt till läroverkslokaler för deras användande till andra ändamål än det med dem avsedda annat än i den mån lokalstyrelsen på framställning av rektor prövade detta skäligt.

Skolöverstyrelsen har beträffande läroverksbyggnaderna yttrat, att de förefintliga uppgifterna visade, att staden under årens lopp till dessa lämnat betydande anslag och att de motsvarande bidrag, som härrörde från andra håll, vore så ringa i jämförelse med stadens utgifter, att staden rimligen borde i första hand kunna göra anspråk på äganderätt till de byggnader, varom nu är fråga. På grund härav och med hänsyn till att stadsfullmäktige vid åtagandet av skyldighet att tillhandahålla allmänna läroverket i staden erforderliga undervisningslokaler m. m. uttalat förhoppning, att staden måtte tillerkännas den äganderätt, som nu begärdes, har överstyrelsen — med hänvisning jämväl till vad rektor i sitt yttrande andragit — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva bifall till den föreliggande ansökningen.

Domkapitlet har anfört, att då staden åtagit sig att tillhandahålla för det nuvarande högre samläroverket erforderliga undervisningslokaler samt vid sådant förhållande något anspråk på bidrag till underhåll av läroverkets byggnader från Härnösands stifts byggnadskassa ej vidare torde ifrågakomma, domkapitlet ej hade något att erinra mot den gjorda framställningen.

Kammarkollegiets första arkivkontor, som framhållit, att staden Östersund helt vore belägen å donationsjord, har vidare anfört bland annat följande:

I fråga om kostnaderna för läroverksbyggnadernas uppförande synas dessa hava bestritts av till läroverket donerade medel, förutom räntefritt lån av riksdagen å 15,000 kronor, förenämnda köpeskilling å 42,000 kronor samt ett av staden beviljat amorteringslån å 40,000 kronor. Det synes icke vara fullt klart, vad stadsfullmäktige åsyfta med den förevarande framställningen. Staden har givetvis varit befogad att av sin donationsjord till läroverket upplåta erforderlig mark. Men därigenom jämte de penningbelopp, som ställts till läroverkets förfogande för olika ändamål, torde läroverket utgöra en ecklesiastik förvaltningsenhet, som bör vara fristående från stadens förvaltning i övrigt.

Kammarkollegiet har, vad angår äganderätt till själva läroverksbyggnaderna, anfört, att staden syntes till huvudsaklig del hava bidragit till dessas uppförande och underhåll, samt att någon särskild förklaring, att staden skulle vara ägare till dessa byggnader, ej syntes nödvändig; och har kollegiet hemställt, att Kungl. Maj:t måtte finna förevarande ansökning icke föranleda någon Kungl. Maj:t:s vidare åtgärd.

Justitiekanslersämbetet har i sitt utlåtande förklarat sig icke finna något att erinra mot att den rätt, som tillkomme Kungl. Maj:t och kronan i avseende å ifrågavarande läroverksbyggnader, överlättes på Östersunds stad.

Såsom av min redogörelse framgår, har frågan om byggnadsskyldigheten vid högre allmänna läroverket i Östersund blivit löst genom stadens den 19 juni 1928 gjorda åtagande. Vidare må erinras därom, att de bidrag, som från det allmännas sida lämnats till uppförandet av de nuvarande läroverksbyggnaderna, varit jämförelsevis obetydliga. Vid nu angivna förhållanden och med hänsyn jämväl i övrigt till vad i ärendet förekommit har jag för min del intet att erinra mot att framställning avlätas till riksdagen angående avstående till staden av den rätt till dessa byggnader, som må tillkomma Kungl. Maj:t och kronan. Jag erinrar, att liknande överlåtelse tidigare upprepade gånger blivit av Kungl. Maj:t efter inhämtande av riksdagens medgivande beviljade — så t. ex. beträffande läroverkshusen i Kalmar (1910), Linköping (1913), Hudiksvall (1915), Lund (1923) och Härnösand (1929).

Vad angår stadsfullmäktiges framställning rörande äganderätten till den mark, varå läroverksbyggnaderna äro uppförda, torde densamma av skäl, som jag förut angivit, icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd, och torde beslut härom böra meddelas, sedan riksdagen meddelat sitt svar å den av mig tillstyrkta propositionen angående själva byggnaderna.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att den Kungl. Maj:t och kronan tillkommande rätten till högre allmänna läroverkets i Östersund byggnader må överlåtas på Östersunds stad.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Gustaf Ödmann.
